

Östlig kejsarörn och spansk kejsarörn, båda i adult dräkt. Notera förutom teckningen på vingframkanten, även skillnader i stjärtbandets bredd, stjärtens bottenfärg samt intensiteten i bandningen innanför. Spanien 2 januari 2012. Santiago Avis, respektive Hong Kong, september 2012. Khanzada Arshad.

FÄLTBESTÄMNING AV SUBADULT ÖSTLIG OCH SPANSK KEJSARÖRN

Med anledning av att det under förra sommaren iaktogs en subadult kejsarörn i södra Sverige har Björn Malmhagen och Hans Larsson, bägge ledamöter i Raritetskommittén, skrivit en förhoppningsvis klagörande bestämningsartikel.

TEXT Björn Malmhagen och Hans Larsson

Under sommaren 2012 sågs en subadult kejsarörn till och från i södra och västra Sverige. Ganska omgående efter upptäckt startade diskussioner kring huruvida det kunde röra sig om en spansk kejsarörn *Aquila adalberti*, då den visade en ganska speciellt tecknad dräkt i förhållande till den ålderskategori den bedömdes tillhöra. Inga av de diskussioner som fördes lyckades dock på ett övertygande och mer faktabaserat sätt argumentera för artillhörighet. Raritetskommittén valde under hösten 2012 att bordlägga de rapporter som inkommit i brist på kunskap gällande hur ett beslut skulle motiveras.

Under vintern gjordes kompletterade studier av främst skinn och foton, vilket gav vissa resultat och vid senaste vårmöte beslutade Raritetskommittén att denna fågel kan publiceras som en östlig kejsarörn *Aquila heliaca*.

DENNA ARTIKEL GÖR inga anspråk på att vara heltäckande eller ge definitiva svar på vilka karaktärer som är användbara, utan ska ses som ett inspel av kunskap kring de fakta och observationer som framkommit vid studier av skinn och foton. Vidare ska denna artikel ses som en redogörelse för vilka grunder Raritetskommittén motiverar beslutet att publiceras den svenska fågeln från 2012 som en öst

lig kejsarörn. Vi hoppas naturligtvis även att denna artikel ska inspirera till vidare studier, då det säkerligen finns mycket mer att lära om detta artpar.

DENNA ARTIKEL FOKUSERAR på subadulta fåglar av den fjärde dräkttypen, vilket också är den dräkt som den svenska fågeln från 2012 visade. Vissa av karaktärerna kan följa med under hela dräktutvecklingen, vilket innebär att det i vissa fall även är relevant att titta på andra dräkter för att se och förstå hur olika karaktärer utvecklas med tiden. Samtliga av de karaktärer vi redovisar är var för sig sannolikt svåra att använda för en säker bestämning, men tillsammans ger de en god vägledning, som i flertalet fall är tillräcklig för en bestämning.

Vad menas med fjärde dräkttypen?

Då det på grund av individuella skillnader i utfärgning och ruggningshastighet ofta är svårt att åldersbestämma subadulta aquilaörnar använder vi oss av uttrycket dräkt, som fungerar bättre utan att man behöver veta en säker ålder eller exakt ruggningsstatus. Dick Forsman (2005) anger den fjärde dräkttypen som "the first "mottled" plumage" hos östlig kejsarörn och vi har för enkelhetens skull valt

att använda denna benämning på fåglar med samma typ av utseende som 2012års svenska fågel visade. Detta utseende är i stora drag en kombination av relativt adultlikt huvud och en övervägande ljus undersida med spridda bruna och svarta fläckar.

Grundfärg

► **Spansk kejsarörn:** Grundfärgen hos fräscha juvenila är typiskt varmt orange, närmast aprikosfärgad med rostton, med viss variation i intensitet. Denna färg följer med upp i åldrarna även om den kan mattas något och hos fåglar av fjärde dräkttypen kan man oftast återfinna denna varma färgton på främst kropp och undre vingtäckare.

► **Östlig kejsarörn:** Grundfärgen hos ungfåglar är ljus halmgul med tydliga inslag av brunt. Man får sällan känslan av varma orangetoner, utan det är en mer halmgul ton hos de ljusaste partierna. Denna grundfärg följer även här med upp i åldrarna och vissa äldre subadulta fåglar kan upplevas riktigt ljusa innan övergången till en adultlik dräkt. Notera att exempelvis fåglar i sin andra dräkt som nyligen ruggat delar av kropp och vingtäckare kan vara relativt varmt färgade på dessa partier.

Två subadulta spanska kejsarörnar av fjärde dräkttypen. Notera varm grundfärg med stora rent tecknade ytor kombinerat med distinkt svart fläckighet som är relativt jämnt utspridd undertill. Huvudena är redan adulttecknade med stor svartaktig kalott. Märk också den adulttecknade stjärt pennan hos den högra individen, med brett svart ändband och mycket svag bandning. Spanien (NHM, Tring).

Kropp och vingundersidor

► **Spansk kejsarörn:** Generellt kan man säga att kroppen och undre vingtäckarna är rent och jämnt tecknade med relativt svag streckning på övre bröstet. Detta jämnfärgade intryck är tydligast hos juvenila, men följer i varierande grad med upp i de subadulta dräkterna. När subadulta fåglar ruggar in adultlika mörkt svartbruna fjädrar blir dessa markerat avsatta mot en ljusare botten, vilket ger ett lite slumpvis fläckigt intryck. Fläckigheten verkar även ofta sträcka sig ner på byxorna, vilka hos fåglar av fjärde dräkttypen ofta är fint men tydligt mörkprickiga.

► **Östlig kejsarörn:** Ungefär halva kroppen (bröst och övre buk) samt vingundersidans täckare är oftast tydligt mönstrade avsatt mot ljusare vit-beige nedre buk och undergump, vilket ger en mer kontrastrikt tecknad undersida gentemot spansk kejsarörn. Detta är tydligast markerat hos ungfåglar, men helhetsintrycket följer med upp även i subadulta dräkter.

Huvudteckning

► **Spansk kejsarörn:** Adulta fåglar har svartaktig panna och hjässa i kontrast till ljusare nacke. Utbredningen av det mörka på hjässan verkar vara något mer omfattande och nackens färg ligger ofta i en lite mörkare färgton jämfört med östlig kejsarörn. Fåglar av fjärde dräkttypen visar normalt en tydligt mörk panna och hjässa (samt mörk strupe). Det verkar således som att spansk kejsarörn utvecklar en mörk panna och hjässa i tidigare åldrar i förhållande till östlig kejsarörn.

► **Östlig kejsarörn:** Fåglar av fjärde dräkttypen har ofta övervägande ljus panna och hjässa i kombination med mörk strupe och haka.

Stjärt

► **Spansk kejsarörn:** Generellt verkar det som att spansk kejsarörn visar en mer svagt bandad stjärt. Fåglar av fjärde dräkttypen har inte sällan ganska svag och otydlig bandning på stjärten (lite beroende på vilken generation de olika pennorna tillhör). Adultteckande stjärt pennor visar en bred svart topp (bredast på det yttersta stjärt pennorna) i tydlig kontrast till ljust grå bas som oftast bara är svagt bandad.

► **Östlig kejsarörn:** Östlig kejsarörn visar genomgående en tydligare bandning på stjärten jämfört med spansk kejsarörn. Fåglar av fjärde dräkttypen visar normalt en stjärt med relativt tydlig bandning. Adulttecknade stjärt pennor har genomgående en smalare mörk topp samt visar distinktare bandning på en mörkare grå innerdel jämfört med spansk kejsarörn. 4

Subadult spansk kejsarörn av fjärde dräkttypen. Märk den ganska jämnt utspridda svartfläckigheten (som når ända ner på byxorna) på varmt tonad bottenfärg samt den adulta huvudteckningen med mörk panna. Yttersta stjärt pennorna är ruggade och saknar distinkt mönstring innanför ändbandet. Spanien 9 april 2011.

FOTON: ANDY LI

Subadult östlig kejsarörn av fjärde dräkttypen. Notera adultlikt huvud utan mörk pannfläck och utan föregående fåglars varmt guldbruna hjässa och nacke. Vidare relativt ljus sandfärgad grundton med en blandning av bruna streck och svarta fläckar, vilket ger ett lite stökigare intryck än hos spansk kejsarörn. Byxor och undergump dock utan dennas distinkta fläckighet. Yttersta stjärt pennorna nya med distinkt bandning innanför det relativt smala ändbandet. Hong Kong 2 november 2009.

FOTO: LASSE OLSSON

Subadult östlig kejsarörn av fjärde dräkttyp. Den omdiskuterade individen som besökte Sydsverige under sensommaren 2012. Flera detaljer talar sammantaget för den östliga arten utifrån detaljer som framkommit i vår undersökning: 1. Ljus panna i kombination med ett i övrigt adultlikt huvud och övervägande ljus undersida. 2. Relativt ljus sandfärgad grundton med ganska stökig mönstring i brunt och svart, främst på undre vingtäckare. 3. Nedre buk, undergump och byxor i princip otecknat ljusa. 4. Ganska smalt ändband och distinkt bandning innanför bandet hos de nyare stjärt pennorna. Halland, Sverige 25 juli 2012.